

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת אליהו רביבו

פ/25/3522

הצעת חוק העונשין (תיקון – עבירות בנשק), התשפ"ג–2023

1. תיקון סעיף 144 בחוק העונשין, התשל"ז–1977¹, בסעיף 144 –

(1) אחרי סעיף קטן (א) יבוא :

"(א1) היורה מנשק חס בלא רשות על פי דין, דינו – מאסר עשר שנים."

(2) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא :

"(ד1) יראו כמבצע עבירה לפי סעיף קטן (א1) גם מי שהוא בעל בית המגורים או הרכב ממנו בוצע הירי, זולת אם הוכיח את אלה :

(1) העבירה נעשתה שלא בידיעתו ;

(2) הוא נקט בכל האמצעים הסבירים למנוע את ביצוע העבירה.

(ד2) הורשע אדם בעבירה לפי סעיף קטן (ד1), לא יפחת עונשו ממחצית העונש המרבי שנקבע לאותה עבירה.

(ד3) הוראות סעיפים קטנים (ד1) ו-(ד2) יעמדו בתוקפם לתקופה של שנתיים."

(3) בסעיף קטן (ז), במקום המילה "מרבע" יבוא "ממחצית".

(4) בסעיף קטן (ז), המילים "אלא אם כן החליט בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להקל בעונשו" והמילים "בהעדר טעמים מיוחדים" – יימחקו.

---

¹ התשל"ז, עמ' 243.

דברי הסבר

בשנים האחרונות מדינת ישראל מתמודדת מול גל של אלימות ופשיעה, בחברה הישראלית כולה ובחברה הערבית בפרט: יריות בין בתי מגורים, קרבות רחוב המוניים, ויותר ממאה מקרי רצח בשנה. מתחילת שנת 2023, מצאו את מותם כ-100 ישראלים במעשי רצח, 80 מהם מהחברה הערבית. גם בתפקידה הבסיסי ביותר, המדינה מחויבת לדאוג לשלומם של האזרחים ולהגן מפני רצח, אלימות, תוקפנות, וכיוצא בזה.

בשנים האחרונות התעצמה הפשיעה בחברה הערבית והיא גובה מחיר כבד של אובדן חיי אדם, הן של גורמים המעורבים בפשיעה והן של חפים מפשע. פשיעה זו מאופיינת, בין השאר, בהחזקת אמצעי לחימה בלתי חוקיים, גביית דמי חסות וירי במקום מגורים.

מטרת התיקון המוצע היא לאפשר למערכת אכיפת החוק את הכלים להיאבק בפשיעה הגואה ובתוך כך בריבוי הנשק הבלתי חוקי המשמש גורמי פשיעה וגורמי טרור אשר מביא לאובדן חיי אדם, באמצעות תיקוני חקיקה בחוק העונשין שיביאו להגברת ההרתעה. מדובר במכת מדינה, ולכן יש מקום להרחיב את האחריות ואת הענישה על עבירות אלה, על מנת למגר את המציאות שהפכה ליומית באזורים רבים ברחבי הארץ.

כיום, סעיף 144 לחוק העונשין, העוסק בהחזקת כלי נשק בלתי חוקי, אינו מתייחס באופן מפורש לפעולת הירי בנשק בלתי חוקי. ראוי לא להשאיר את החוק שותק בהקשר הזה, ולכן מוצע להוסיף עבירה חדשה שעניינה בירי מנשק חם שאינו חוקי שהעונש עליה יהיה עשר שנים.

בנוסף, מקרי רצח רבים בחברה הכללית ובחברה הערבית בפרט מבוצעים במסגרת סכסוכים משפחתיים, אשר לעתים קרובות מתבצעים בתוך שכונות מגורים, כשהירי נעשה מבית מגורים אחד לעבר בית מגורים סמוך. ברם גם במקרים בהם הירי נצפה, מיקום הבית ממנו בוצע הירי ידוע וישנן עדויות ברורות למיקום ממנו נורו הכדורים – הרי שבהיעדר ידיעה ברורה בדבר זהות הירור, לא ניתן להגיע לידי הרשעה.

על כן, מוצע להרחיב את חובת האחריות בנוגע לירי אף ביחס לבעל בית המגורים ולבעל הרכב שממנו בוצע הירי. זאת מתוך ההנחה לפיה על בעל המקרקעין או הרכב מהם בוצע ירי, יש לצפות, הן במישור בטכני והן במישור הנורמטיבי, אפשרות של ביצוע ירי בנכס שבחזקתו כאשר הוא שוהה בו. על בעל בית המגורים חלה חזקה כי בעת שהוא שוהה בנכס הוא מודע למתרחש בו, בוודאי כאשר מדובר בירי מנשק חם. ראוי כי תוטל על בעל הנכס האחריות לוודא שמתחום ביתו לא מבוצעים עבירות פשע חמורות אלו, ברגעים בהן הוא שוהה בנכס. מוצע לאפשר לבעל בית המגורים או הרכב להוכיח כי העבירה נעשתה שלא בידיעתו וכי נקט בכל האמצעים הסבירים למנוע את ביצועה. תיקון זה יהיה תקף לשנתיים מתחילת יום פרסומו, כאשר לאחר מכן ייבחן הצורך בעיגונו כהוראת קבע.

לבסוף, מנתוני המשטרה המופיעים בדו"ח מבקר המדינה "התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי החברה הערבית וביישובים מעורבים" (15.8.2018) (להלן: דוח המבקר) עולה כי רף הענישה בעבירות הנוגעות לשימוש בנשק נמוך במיוחד: ב-85% מגזרי הדין שניתנו בשנת 2016 על עבירה של רכישה או החזקה של נשק, שהעונש המרבי עליה הוא שבע שנות מאסר, הוטל עונש מאסר של עד שנה בלבד. ב-64% מגזרי הדין שניתנו באותה שנה על עבירה של נשיאה או הובלה של נשק, שהעונש המרבי עליה הוא עשר שנות מאסר, הוטל עונש מאסר של עד שנה בלבד. עוד עולה מנתוני המשטרה כי ב-14 מתוך 15 תיקים שכתבי אישום בעניינם הוגשו על ידי מחוז מרכז בגין עבירות בנשק בשנים 2016 עד 2017, רף הענישה הממוצע הוא כ-12 חודשי מאסר בלבד.

על פי אגף חקירות ומודיעין של המשטרה כפי שהובאו בעמ' 50 לדו"ח המבקר, רף הענישה הנוהג נמוך ואינו משקף את חומרת העבירות, את הסיכון הנשקף מהן ואת היקף התופעה. כמו כן, אין בו מענה הולם להיקף אירועי הירי הגדל במהלך השנים האחרונות, באופן המגביר את הכדאיות שבביצוע עבירות שבצידן רווח כלכלי גבוה. נוכח האמור, מבקר המדינה המליץ לבחון תיקוני חקיקה בנושא אשר יגבירו את ההרתעה מפני ביצוע עבירות בנשק.

אכן, בשנת 2021 נעשה תיקון חקיקה הקובע ענישת מינימום בעבירות נשק שונות (הצעת חוק העונשין (תיקון מספר 140 – הוראת שעה), התשפ"ב–2021), אך אין בו די. לאור התרחבות התופעה והשלכותיה החמורות, ובשים לב לפער הגדול בין העונש הקבוע בחוק לבין הענישה בפועל, מוצע לתקן את סעיף 144(ז) ולהחמיר את עונש מינימום לעבירות בנשק לכדי מחצית מהעונש המרבי הקבוע בחוק, וכן לבטל את האפשרות הקיימת בחוק, לפיה שופט רשאי ליתן עונש הנמוך מהעונש המינימאלי מטעמים מיוחדים שיירשמו ולבטל את האפשרות אפילו במצבים חריגים לקבוע כי עונש המאסר יושת כולו בדרך של מאסר על תנאי בלבד.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ל' בסיוון התשפ"ג (19.06.2023)

